

módszert kell használnunk. Ha az erdőállomány értékét az elmondottak alapján számítjuk ki, akkor a megengedhető hibahatáron belül marad az eredmény. Ez a módszer lehetőségekhez képest figyelembe veszi a szocialista erdőgazdálkodás követelményeit is. E módszerek alkalmazása gyakorlati jelentőségének lehetőségei felkutatására széleskörű kutatómunkát kell még folytatni, melynek eredménye alapján részletesen kidolgozhatjuk a gyakorlatban alkalmazható módszereket és a munka meggyorsítására táblázatokat állíthatunk össze.

Megjegyzés „A Hanság szerepe népgazdaságunk célkitűzéseiben” című cikkhez

A Hanság legelhagyottabb és legelhanyagoltabb területén 1958. évben a KISZ munkavállalásaival megkezdődött a szakemberek részéről olyan nehezen várt vízrendezési munkálat. A Lajta-Hansági Állami Gazdaság megalakulásával létrejött az a szervezés, mely hivatott a Hanság hasznosítási tervének megvalósítására.

Balsay László erdészvezető a legalkalmasabb időben eleveníti fel a Hanság célszerű hasznosításának problémáját. Az eddig elkészült vízi létesítmények bármely mezőgazdasági ágazat telepítéséhez nélkülözhetetlenek, de a további munkákat már a hasznosítás módja szerint kell tervezni.

A Hanság hasznosítási terve leszögezte az erdő- és mezőgazdasági művelés célszerű terjeszkedését és egyben megadta a szükséges vízhasznosítási irányelveket is. A tervezet szerint erdő telepítendő a kiégett területek nagyobb részén, míg a rét és az 1,5—2,0 m mélységű kotus tőzegterületek mezővédő erdősávokkal sűrűn szabdalva rétekké alakítandók. A rétterületek az erdősávok felnöveése után fokozatos átmenetben szántóterületekké alakíthatók. A tervezés során kitéjt, hogy az erdészeti és mezőgazdasági szakemberek között a területek megosztási arányában nincs megegyezés. Mind az erdőgazdaság, mind a mezőgazdaság nagyobb darabot kíván a maga számára kihasítani. A szóbanforgó cikk megjelenésének is ez az alapja. Mindnyájunk számára megnyugtató ez a vetélkedés, mert biztosít bennünket a Hanság földjének gazdagságáról.

Vízhasznosítás szempontjából azonban rendkívül fontos volna az őstermelő gazdasági ágazatok vitáját megnyugtató módon, teljes megegyezéssel lezárni, mert a Hanságban bármilyen termelés alapfeltétele a vízhasznosítás, ennek a munkálatai már folyamatban vannak és felesleges költségek elkerülése csak pontos mezőgazdasági elhatárolás alapján lehetséges.

Megjegyzéseimben nem kívánok kitérni a Hanság déli területére, ahol a belvízrendezés már előrehaladott, és az öntözési lehetőségek, mint adottságok, a jövőben még tovább kihasználhatók. A lecsapolás még nem tökéletes, amint ezt az 1947. év tavasza és az 1951. év nyara bizonyította. A Hanság északi, a Mosoni járásra eső területén a belvízrendezés kezdeti adottságain kívül a vízgazdálkodás egyéb szükségletei hiányoznak, illetve építés alatt állnak. Itt még a peremterületi szántók is veszályban forognak Horvátkimle, Hanság tanyák környékén. 1958—1959. évben több ezer hold került víz alá, ugyanakkor a Hanság belterületén a rétek még betakarításra sem közelíthetők meg mindenütt. A lecsapolás tehát a szántóvá alakított területeken is elmaradt a mezőgazdaság intenzívitása mögött, ezen a téren is igen sok a tenni valónk. Világossá válik belvízvezetésünk szükségyszerűsége, ha meggondoljuk, hogy a meglévő főcsatorna-hálózat 21 l/sec km² fajlagos levezetendő vízmennyiségre épült ki, ugyanakkor a korszerű gazdálkodás 70 l/sec km² vízvezetést igényel. (Megemlítsésképpen közlöm, hogy a lengyelek a Visztula környékén vízműveiket 116 l/sec km² vízvezetésre építették ki.)

Igy tehát még a főhálózaton is van elég építeni valónk. A főcsatornák ma 2—2,5 km távolságban szelik a Hanságot. Példaképpül véve a kapuvári Hanság területét, km-ként 3—4 csatornát találunk, tehát 250—330 m-re húzódik egy-egy csatorna. Hol vagyunk még ettől az állapottól az egész Hanságban?

És ez a hálózati sűrűség, ismerve a tőzeg rendkívüli vízkapacitását és lassú vízkieresztő képességét, a mosoni Hanságban is elkerülhetetlen. A hansági térségünkben

még a talajvíz állandó emelkedő tendenciája is veszélyezteti, illetve rontja belvíz helyzetünket. Az 1959. évi rendkívül száraz augusztus, szeptember és október után az októberi fagyok beköszöntével megindult a talajvíz emelkedése. A novemberi esők kezdetéig már 20—40 cm talajvíz emelkedés volt tapasztalható. Ennek magyarázatát a párolgás erős csökkenésében, és a peremterületek felől a vastag kavics altalajon át a Hanság felé húzódó talajvízmozgásban keressük, hiszen a Hanság az egész Kisalföld legmélyebb területe. A talajvíz-áramlás belvízrendezésünk szükségességét még csak növeli. Nem mondhatjuk tehát lecsapolásunkra, hogy túlhaladtuk a szükségletet.

A lecsapolás és öntözés merev szétválasztása vezethette a cikk íróját arra a megjegyzésre, hogy az öntözésről gondoskodás „a mai tervektől semmiképpen sem várható”. Ma nem beszélünk lecsapolásról és öntözésről, hanem vízgazdálkodási szempontból vizsgáljuk, tervezzük és építjük vízi műveinket. A Hanságot is mint vízügyi komplexumot tekintjük és belvízrendezési terveink alapvető része a vízvisszatartó és vízellátó művek helyes elhelyezése. Belvízi csatornák kiépítésével egyidőben épülnek a vízkivételi, vízvisszatartó zsilipek, folyik a szivattyúk és permetező öntöző berendezések beszerzése. Ugyanakkor szervezzük a csatorna-fenntartó és zsilipkezelő hálózatot, hogy a tavaszi és nyári belvizeknek csak a káros mennyisége kerülhessen elvezetésre és a táblánkénti optimális vízszükséglet el ne távozhasson. A folyó évben a vízutánpótlási művek a lecsapoló hálózattal egyidőben épülnek, hogy a párolgás és felhasználás folytán süllyedő talajvízszintet az optimális szintre felemelhessük.

Mindez nemcsak terveinkben domborodik ki, hanem a valóságban építés alatt áll. A továbbiakban oda kívánunk jutni, hogy vetés és palántázás után a növényzet permetező öntözést kaphasson, míg gyökérzete a felemelt talajvíz szintjét eléri, s ily módon a talajvízszint emelhető, illetve a szükséglethez mérten süllyeszthető legyen.

A vízutánpótlás egyelőre a rétté alakítandó Hanság céljait szolgálja és a Mosoni Dunaigra támaszkodik. A *Duna—Hanság öntözőcsatorna kérdése nem került le a napirendről*, de építése csak a belvízrendezés végén, a Hanság szántóművelésbe vonásával válik aktuálissá.

A Lajta-Hansági Állami Gazdaság, mint a hansági, még alig hasznosítható rét és kiégett területek nagyobb részének kezelője —, az 5 éves terv során fokozatosan hasznosítója — a vízi létesítmények kiépülési sorrendjében halad a Hanság mezőgazdasági meghódítása felé. Az ütem lassú lesz, mert csak a mezővédő erdősávok növekedése szabhatja meg a feltörés mértékét. Nem lehet vitás, hogy a déli Hanság-terület művelésbe vonásakor nyert tapasztalatok a Mosoni térségben felhasználást nyernek.

Varga Béla
mérnök

Magtermelő állományaink célja, értelme és kezelése

MÁTYÁS VILMOS

A Maggazdálkodási Utasítás 1.21. fejezete értelmében „Magtermelő állományok” elnevezés alatt kell nyilvántartani az egyes vidékek — erdőgazdasági tájak — *válogatott, legjobb minőségű állományait*.“ Fokozottan hangsúlyozza ezt az 1.22 fejezet; „Törzskönyvezésre az erdőgazdaság területén álló, a táji viszonyok között a fejlődés és minőség tekintetében legjobbnak ítélt állományokat kell kijelölni.” Ebből következik, hogy a magtermelő állományok az ország legszebb, legértékesebb, legkiválóbb állományai kell, hogy legyenek.

Több éves tapasztalatunk alapján azonban, sajnos, be kell ismernünk, hogy *az irányelvek a mai napig teljes mértékben nem érvényesültek*. A magtermelő állományok kijelölése és kezelése területén tájékozatlanság és igen sokszor részvétlenség tapasztalható. Ennek legfőbb okát abban látom, hogy a kérdés elméleti és gyakorlati értelmével szakközönségünk jórésze nincsen tisztában.

Általában mindenki tudja, hogy a magtermelő állomány azért van, hogy onnan magot gyűjtsenek. Maggazdálkodási Utasításunk részletesen ismerteti, hogy ezt a célt miképp kívánjuk elérni. Van azonban a kérdésnek olyan háttére is, amelyet tisztázni kell és részletes magyarázatot kíván.

A gyakorlati szakemberek jórészenek az a felfogása, hogy a magtermelő állományok fenntartásának nincs különösebb értelme. Ennek az az oka, hogy a magot